ד: הלוקח עובר חמורו פרק ראשון בכורות

ולדורות מנא לן. שיטטרו בכורי בהמה לויס[ה] דמהאי ק"ו לא שמעינן אלא במדבר: **וממאי דבשה.** ד[ו] שלן בן לוי נפטרו פטרי חמורים של ישראל [ז]דקאמרת לעיל (ע"א) כן לוי דהוה ליה שה דלמקנא ליפקע: **כסף לדורות.** בנכוח אדם (במדבר יח) ופדוי מבן חדש תפדה בערכך כסף חמשת שקלים בשקל הקדש עשרים גרה הוא: במדבר יח טז

3. וכל פטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בבניך תפדה:

שמות יג יג

4. כל פטר רחם לכל בשר אשר יקריבו ליי באדם ובבהמה יהיה לך אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה:

במדבר יח טו

5. ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד עצום מאד וראו את ארץ יעזר ואת ארץ גלעד והנה המקום מקום מקנה:

במדבר לב א

6. ואני לא אחוס על ניניוה העיר הגדולה אשר יש בה הרבה משתים עשרה רבו אדם אשר לא ידע בין ימינו לשמאלו ובהמה רבה:

יונה ד יא

7. קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא: שמות יג ב

8. והיה כי יבאך יי אל ארץ הכנעני כאשר נשבע לך ולאבתיך והנתה לך:

שמות יג יא

9. והעברת כל פטר רחם ליי וכל פטר שגר בהמה אשר יהיה לך הזכרים ליי:

שמות יג יב

10. כי לי כל בכור בבני ישראל באדם ובבהמה ביום הכתי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי אתם לי:

במדבר ח יז

11. ויאמר יי אל משה פקד כל בכר זכר לבני ישראל מבן חדש ומעלה ושא את מספר שמתם: במדבר ג מ

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה סה לגמרות וכל פטר: (ב) ד"ה נכסף וכו' תמצא חמשת שקלים: (ג) ד"ה הקדמתם וכו' אם כיתו חמורי ישראל. הילמא בשר חמורי דלוים פרי. (ד) ד"ה תדע וכו' ותמאים הס"ל ותא"ל מ"ה דילמא לא הוי: (ה) ד"ה ובמצרים נמי לא: (ו) ד"ה וכתמיב כי זכר לבני ישראל מבן חדש:

רבינו גרשום

דבכורי לוים פטוריין כבמדבר היכא דפטרו. בהוייתן יהו: ומאי דבשה. דבמדבר דכתי ואת בהמת הלוים תחת בהמה דבשה דהו פטרי חמורי ישראל. הילמא בשר חמורי לוים פרי.

(אלא) נאמר כסף לדורות. דכתיב וכל בכור אדם בבניך תפדה ונסתם פדיה בכסף: ונאמר שה לדורות. דכתיב תפדה בשה:

מסורת הש"ס

(א) (נקמן ט:). (ב) (ומתים קיב:). (ג) (מדבר פנים ס"ט:). (ד) (ינבין מוסק ירמלא). (ה) ל"ל אלוים. (ו) (עיפרים דמקל כמו שמתם כלוים ומסמר נמתק. ל"ק. (ז) (ילמא מה דלא מנו דלא הו מי. ל"ק. (ח) כתנרים. ל"ק. (ט) (וכל דבר. ל"ק. (י) כלנקמן. ל"ק. (כ) (נקמן יח.). (ל) (ע"ש תוס' כ"ב קמ"ל: ד"ה כנסם).

תורה אור השלם

1. קח את הלוים תחת כל בכור בבני ישראל ואת בהמת הלוים תחת בהמתם והיו לי הלוים אני יי: במדבר ג מה

2. ופדויו מבן חדש תפדה בערכך בסף חמשת שקלים בשקל הקדש עשרים גרה הוא: במדבר יח טז

3. וכל פטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בבניך תפדה:

שמות יג יג

4. כל פטר רחם לכל בשר אשר יקריבו ליי באדם ובבהמה יהיה לך אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה:

במדבר יח טו

5. ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד עצום מאד וראו את ארץ יעזר ואת ארץ גלעד והנה המקום מקום מקנה:

במדבר לב א

6. ואני לא אחוס על ניניוה העיר הגדולה אשר יש בה הרבה משתים עשרה רבו אדם אשר לא ידע בין ימינו לשמאלו ובהמה רבה:

יונה ד יא

7. קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא: שמות יג ב

8. והיה כי יבאך יי אל ארץ הכנעני כאשר נשבע לך ולאבתיך והנתה לך:

שמות יג יא

9. והעברת כל פטר רחם ליי וכל פטר שגר בהמה אשר יהיה לך הזכרים ליי:

שמות יג יב

10. כי לי כל בכור בבני ישראל באדם ובבהמה ביום הכתי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי אתם לי:

במדבר ח יז

11. ויאמר יי אל משה פקד כל בכר זכר לבני ישראל מבן חדש ומעלה ושא את מספר שמתם: במדבר ג מ

עין משפט נר מצוה

יד א מיי' פי"ב מהל' טומ"ס הל"ח סמג עשין קמח טור יו"ד סי' שכ סעיף ג:

ב (ערש"ש שם פפי' ה כתבים):

מוסף רש"י

ופורה בה פעמים הרבה. שלם מזר כהן ונתנו לו ליסמלל ויש לו פטרי חמורים יכול לפחותן ב (לקמן פ:). ועבודה בבורות. כלמכיר (שמות כד) וישלח את נערי בני ישראל וגו' (ובפיים קיבה):

שיטה מקובצת

א) שהרי מנה הכתוב עודפין באדם. וגבי בהמה אע"ג שהיו עודפין בהמת ישראל יותר מבהמת הלוים מ"מ לא פירש שצריך לפרוחן לפי שפטורים היו משום דשה אחר פוטר כמה פטרים וכו'. גליון תוס' חיצוניות. ב) ומקנה רב. וז"ל תוס' חיצוניות לא קאי אנדרים ונדבות אלא בבכורות קאי אבל נדרים ונדבות ר"ל אותו היום התחיל להקריב ולא קודם לכן וכן דקדק רש"י וז"ל שהרי לא הזכיר בדבריו רק בכורה. ולי נראה דוה קאי על התוס' ד"ה אותו היום אבל על לשון הגמרא ומקנה רב מצאתי כתוב זה הלשון תוס' חיצוניות הוה מצי למימר דשמא אחר מכאן של אותו מנין היה בסוף המשנה. ג) אלמא חובות בבמה לא קרוב. ותימה להי"ר אלחנן דהרי קודם שהוקם המשכן הקריבו חובות בבמה (קרבן) (שהקריבו) חטאת כל שבעת ימי המלואים ונראה לי דקודם לכן ר"ל בבמה שכל אחד מביא בראש גבו ובתך מלהא מיתרצה קושיא אחרת שמקשה התוס' בסמ' יומא גבי הא דפריך בפ"ק דתענית במה שמש משה ר"ל בשבעת ימי המלואים ומקשים התוס' שם ניסא דשמש בבגדי כהונה ותירצו כיון דכל ד' ימי המלואים היה משה מעמיד המשכן ומפרקו הוי בבמה ואין בגדי כהונה בבמה דקשיא דהא חטאת המלואים קרבה כל ד' ואי בבמה קחשיב הא אמרי' הכא דחובה בבמה לא קרבות ולפי אשר חיצונו דלא מיירי הכא למעט רק הבמות שכל אחד עושה בראש גבו א"כ לא חשיב שבעת ימי המלואים במה רע"ל דמשום הכי קא בעי במה שמש משה כל ימי המלואים דפשיטא ליה שלא שמש בבגדי כהונה מפני שלא מלבשו לו הבגדים לכהונה לעבודה עד שלבשם אהרן ונמשחו בימי המלואים ר"ל דמשום הכי בעי במה שמש וכו' ולא קאמר בבגדי כהונה דאהרן ובניו כתיב בפ' בגדים ולא למשה [ולא נהירא דא"כ] אמאי לא קבעי במה שמש משה בארבעים שנה שהיו ישראל במדבר כדאמרי' בפ' טבול יום ששימש משה בכהונה גדולה לכן נראה כדפרי' ע"כ. תוס' חיצוניות: ד) דשה אחר של בן לוי פטר כמה פטרי חמורים דישראל א"כ דין הוא שיפקיעו של עצמן וא"כ פטרי חמוריהם של לוים נפטרו במדבר וכן לדורות נמי כדנפקא לן לקמן מדכתיב והיו. ותימה מאי פריך רב ספרא ולא ה"ל כתוב בתורה לקמן וי"ל ולא דאין זה ק"ו גמור כיון ולא אמר הכתוב אלא שיפטרו של ישראל ולא של לוים חבריהם אבל מ"מ לגבי עצמן שפיר הוה סבר שיפטרו את של עצמן כיון שפטרו אם של ישראל דודחק הוא ועוד קשה דתימה הוא מאי ס"ד דאביי כיון דכה"ל שלו דאם הקפיע את בהמתם אין לנו לומר רק מאי דהי"ל שה ר"ל דדאי סבר אביי דדין הוא שהקפיע של עצמן ושל הלוים חבריהם אפי' אם להם שה הואיל ופטרו אם של ישראל שלא היה להם שה ואדפריך רב ספרא לקמן דלא הו"ל שה לא ליפקע ר"ל דלא הוה ליה בפדרבר שה ולא פטר חמור שלא הפקיע דבר לא ליפקע לעולם אח"כ אף (כן) היה לו שה ופטר חמור אחרי כן ושה לאו דווקא והוי רומיא דפחות מבן חדש לא ליפקע תוס' חיצוניות וכן כתוב בגליון וק"ק דחק הכא לפי' רב ספרא פטורים דמפני ר"ל דחק' דהכא לא קאי בפטורים דודאי פטורים אפריון פטר חמור כדפרישי' אלא קאי ליישב פטר כמו שפטרם ההולך ע"כ. וכן כתוב בתוס' חיצוניות וז"ל נראה דהכי קאמר ודאי דהבנים ולוים פטורים מפריון הבן מק"ו וכו' ומבכור בהמה טמאה בהיקש ולהכי אמרינן בהמה לוים פטורים מפריון הבן אם הפקיעה קדושת וכו' ומפטר חמור בהיקש ומתני' לא חשש להזכיר ההיקש דפשוט הוא ע"כ. וז"ל תוס' חיצוניות בפי' הקתנדרס דשה דמאי חידוש הוא כיון שחזר רקנאם דשמא קמ"ל דאינו נתפס בקדושת פטר חמור ויכול להחזיר לפדותו. תעד פירש ר"ת דמיירי הכא בספק שקל פדרה פטר חמורים וקאי אתא דקתני לעיל מינה א' בכרה לא בכרה וילדו זכר ונקבה מפריש טלה והוא לעצמו וקאמר דבהחזה ספק פדרה פטר ראשון חוזר ופורה בה פטר חמור ב' דאף כי כולה מספק א' חוזר ופורה מספק ב' הרי רומיא דשה אחר של בן לוי פוטר כמה פטרי חמורים של ישראל דמיירי שלא הוי פתחה ידו ע"כ: ה) דקאמרת לעיל בן לוי דהו"ל וכו' ול"נ דוה הפקשה עצמו שהקשה לעיל ממאי דבשה לכן נראה דקאי ארבא דאמר אלא מעתה בכור בהמה טהורה וכו' והקשה לעיל דבהמה טהורה הטמאה כ"ש שתפקע עצמה אלמא משמע ליה דפשיטא דבהמה טהורה הטמאה ומשום הכי מקשה ממאי וכו':

ו) נראה דל"ל מפני שלא נתקדשו כדין הכנסת כהנים לעבודה עד שלבשם אהרן וכו'.

מיתוקמא הויא (ברייתא) (מתניתין) אלא באותן שיצאו ממצרים. אין אלא הכי קא קשיא ליה לר' יוחנן אי אמרת בשלמא דלא פסיק קדושת בכורות לעולם מאחר שנעשו ממצרים. אין אלא הכי קא קשיא ליה לר' יוחנן אי אמרת בשלמא דלא פסיק קדושת בכורות לעולם מאחר שנעשו ממצרים א"כ הגך דמעיקרא דנולדו במצרים בקדושתייהו קיימי ואינהו עבדו בבמות עד שלא הוקם המשכן: אלא אי אמרת דפסיק קדושה. דלא קדשו בכורות כל מה שהיו במדבר: הגך דמעיקרא נמי. מצרים ממצרים מקבא ליה נמי קדושתייהו קיימי ואינהו עבדו בבמות בכורות קודש ולא מקבא הו קדושתייהו ואינהו עבדי. והגך דנולדו במדבר דלא קדוש לא קדוש: קרבו. בכורות של בהמה ומעשר אלמא דאותן בכורי בהמה שנולדו במדבר דלא קדוש לא קדוש: קרבו ובכורות אותו היום הוא דקרוב בכורות מיכן ואילך לא. אלא לא ש"מ מדלא קרוב מיכן ואילך דלא קדשו בכורות במדבר והגך דקרוב הוו אינהו דיצאו ממצרים: איכא דאמרי. איכא אוחביה ר"ל לר' יוחנן אותו היום כו'. אותו היום אין מיכן ואילך לא משום דלא קדשו בכורות במדבר ואינהו אותו היום קרבו חטאת ואשמות מעיקרא לא אלמא הוכחת כגון חטאת ואשמות בבמה לא קרוב אפי' בכמסת צבור מראמר זה הכלל כל שנירר ונירר קרב בבמה כגון נדרים ונדבות אבל במשכן קרוב חובות אותו היום ומיכן ואילך (מאיר): ה"מ נמצאת אתה אומר הא בריייתא קמתיבי ר' יוחנן לר"ל: בגי מקומות. נצטוות שיקדשו בכורות במצרים ובמדבר וכו': אמר רב נחמן בר יצחק מתרינ אליבא דר' שמעון (בן לקיש) בגי מקומות הוזהרו על הבכורות ליקדש ולא קדשו. אפילו הכי לא קדשו בכל ג' מקומות כלומר במדבר לא קדשו א"כ במצרים נמי (שמא) לא קדוש: הא קאמרינן דקרוש. דקרבו בכורות ומעשרו' (ש"מ) (הי"ק) דקדשו: מהן קדשו ומהן לא קדשו הגך דמצרים קדשו ובמדבר לא קדשו ובמדבר לא קדוש והכתיב מקוד וכו'. ר' יוחנן אמר קדשו

ו) נראה דל"ל מפני שהיא הוא מלשון דשה לאחד פטר כמה פטרי חמורים ומקנה וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com